



Цветовете на праисторията

Антропоморфна и зооморфна пластика от бронзовата епоха

В последните две десетилетия се създава нова научна област с предмет на изследване „културни и художествени ценности“. Тази научна област дава възможност да се интерпретира пълноценно и всеобхватно движимото ни културно наследство по начин, който изпълва с конкретно съдържание формулираните хипотези от досегашните изследвания. В този смисъл, тенденцията в световен мащаб е както подготовката на ново поколение учени и експерти в изучаването на движимото културното наследство, така и дефинирането на базови научни заключения и препоръки относно стратегията за неговото опазване. На практика, тази нова област на познание обобщава всестранното изучаване, изследване и оценяване на културни обекти и художествени произведения въз основа на миросгледни ценностни и символни принципи, на научни закони, категории и понятиен апарат от историята, философията, естетиката, изкуствознанието, материалознанието, като се разполага върху части от изследователските им полета.

Въвеждането на съвременни технологии в изследванията промени и начина, по който обществеността възприема археологията, предлагайки ѝ както интерактивен досег с предмети от миналото и контекста на тяхното откриване, така и отворен достъп до данни които преди бяха достъпни само за академичната общност. В тази насока посочваме и политиката на International Science Council за създаването на платформи, които да осигуряват „...достъп до данни, свързаност и инструменти и концепции, необходими за ефективна практика, обучение и развитие на капацитет“.

Проектът *“Цветовете на праисторията. Антропоморфни и зооморфни фигурки от бронзовата епоха”* е съобразен с горепосочените тенденции и има за цел въвеждането на нови методи за интердисциплинарно изследване/експертиза на движими културни ценности и тяхното представяне в дигитална среда. Ще бъдат изследвани емблематични за праисторическото изкуство по българските земи антропоморфни и зооморфни фигурки от втората половина на II хил. пр.Хр., които се съхраняват в Национален археологически институт с музей, Национален исторически музей, Регионален исторически музей – Видин и Исторически музей – Лом.

Основната работна хипотеза се основава на факта, че с течение на времето и под въздействието на различни фактори като въздух, соли, температурни амплитуди, вторично изпичане и др., керамичните артефакти се променят структурно, като губят или видоизменят цвета си. Част от пигментите се загубват и при почистване, контакт с въздух или слънчева светлина. С други думи, това което виждаме днес, са предмети, които са видоизменени най-малко по отношение на техния цвят. Световният опит показва че без навлизане в анатомията на артефактите и отчитането на състава и структурата им, на технологичните им особености и техническите умения на техните создатели, представата ни за тях би била непълна или



неточна и само чрез инструментални изследвания могат да бъдат събрани данни, даващи възможност за реконструкция на автентичния им вид. Тази теза е формулирана на базата на наличието на достатъчно ефективни съвременни инструменти, позволяващи да се анализират и интерпретират натрупаните данни така, че да се синтезира желаният модел.

Проектът предвижда и създаването на отворена база данни, която да бъде ползвана както от широк кръг специалисти, така и от специализираните органи, опазващи движимото културно наследство у нас. До момента в България не е определена ясна методика за експертиза и не е описана техническата апаратура за анализ на отделните групи движими културни ценности (керамика, метал, живопис и др.). При керамичните артефакти, каквито са предвидените за анализи в Проекта фигурки, с течение на времето и под въздействието на въздух, соли, температурни амплитуди и др. фактори, деликатните пигменти, положени върху тях, са загубили или изменили цвета си и само инструментални изследвания могат да предоставят информация за пигментите и цветовете, украсявали повърхността им.

Проектът „*Цветовете на праисторията. Антропоморфна и зооморфна пластика от бронзовата епоха*“ има три основни цели:

- Първата цел е свързана с **изготвяне на алгоритми и въвеждане на нови методи за интердисциплинарно изследване на движими културни ценности** чрез интегриране на техническите и информационни технологии в тях.

- Втората цел е свързана със **създаване на база данни и алгоритми за представяне на движими културни ценности във виртуална среда и на семантично аотиране на движимо културно наследство.**

- Третата цел е свързана с **разширяване на участието на българската научна общност в европейското изследователско пространство и на международното научно сътрудничество.**

За осъществяване на целите на Проекта ще бъде направен анализ на морфологията и състава на пигментите на антропоморфни и зооморфни фигурки от II хил. пр.Хр. от българските земи. Чрез 3D сканиране и изготвяне на точен полимерен модел/копие и въз основа на данните от анализите, върху копията ще бъде възстановен автентичният вид на артефактите. Оригиналите и възстановените копия ще бъдат представени във виртуална изложба и в една от залите на Националния археологически музей.

Успоредно с изложбата ще бъде проведена и международна конференция, посветена на методиката за интердисциплинарно изследване на движими културни ценности и тяхното представяне във виртуална среда. Резултатите от анализите и възстановките ще бъдат „качени“ в създадена база данни, която ще позволява допълване и въвеждане на нови информационни единици.